

PALNATOKKE OG JOMSVIKINGERNE

Ved Any Thyregod

De tre brødre

På Fyn boede to rige og mægtige mænd. De var brødre og hed Åge og Palne. De ejede store og gode gårde. De havde også en halvbror. Han hed Fjølne. Men han var ikke rig og mægtig, for dengang deres far døde, havde Åge og Palne taget næsten al jorden og godset. De havde kun ladet Fjølne få en lille del.

"Det skal jeg hævne, så snart jeg kan," sagde Fjølne til sig selv. Han begav sig til kongen og fik tjeneste hos ham.

Kongen hed Harald Blåtand. Han syntes godt om Fjølne. Men Fjølne tænkte kun på at hævne sig. Han sagde til kongen alt det onde om sine brødre, som han kunne finde på.

Nu var Fjølnes bror Åge en tapper mand, som alle holdt meget af.

"Så længe Åge lever," sagde Fjølne til kongen, "så er du ikke ene-konge her i landet. Åge er næsten lige så mægtig som du."

Det er rigtigt, tænkte kongen. Han gav nogle af sine mænd besked om at lægge sig på lur for at overfalde Åge og slå ham ihjel. Og det gjorde de. Fjølne blev glad, da han hørte det.

Men Åges anden bror Palne blev meget ked af det, næsten syg af sorg. Åges forlovede Ingeborg blev lige så ked af det.

En ven gav dem da det råd, at de skulle gifte sig med hinanden. Det gjorde de. De kom godt ud af det med hinanden. Især var de enige om en ting: At Åges død skule hævnnes. Men det er svært at hævne sig på en konge.

Palne og Ingeborg fik en søn, som blev kaldt Palnatoke. Han blev klog, venlig og smuk og lignede sin farbror Åge meget.

Så snart Palnatoke var gammel nok, tog han ud på vikingetog. I Skotland blev han gift med en datter af en jarl og tog hende med hjem til Fyn. Mens han havde været borte, var hans far død. Palnatoke arvede de store gårde, som hans far havde ejet.

Palnatoke var nu en af de rigeste og mægtigste mænd i landet. Derfor kunne kongen ikke lide ham.

Palnatoke og kongen

Palnatoke og kongen, Harald Blåtand, var ikke gode venner.
Men de lod, som om de var det.
Når kongen rejste rundt i landet, besøgte han stormændene.
Han boede også somme tider hos Palnatoke.

Palnatoke fik også Harald Blåtands søn at opdrage.
Men det kom kongen nu til at fortryde ...

Harald Blåtand var hele tiden bange for, at Palnatoke skulle blive for mægtig og afholdt - lige som sin farbror Åge.
Flere gange prøvede kongen at gøre ham skade, men altid på en lumsk måde.
Det skulle se ud, som om det ikke var kongens skyld, hvis det gik Palnatoke galt.

Kongen hørte, at Palnatoke havde pralet af, at han var dygtig til at skyde med bue og pil. Palnatoke havde sagt:

"Jeg kan skyde et æble ned, hvor lille det så er!"

Nogen tid efter var Harald Blåtand på besøg hos Palnatoke.
Kongen kaldte på Palnatokes lille søn, lagde et æble på hans hoved og sagde:

"Skyd det æble ned fra hans hoved, Palnatoke!"
Palnatoke bad sin søn vende ryggen til, så han ikke kunne se pilen.
"Stå så helt stille," sagde han, lagde pilen på buen, sigtede og skød.
Pilen ramte æblet, som den skulle.

Men Palnatoke havde stukket en pil til i sit bælte.
"Hvad skal den bruges til?" spurgte kongen, "du måtte jo kun skyde en gang efter æblet." "Hvis min første pil havde ramt min søn," svarede Palnatoke, "havde den anden ramt dig. Så var min søns død blevet hævnnet."

En anden gang Harald og Palnatoke var sammen, praede kongen af, at han var dygtig til at stå på ski.
Palnatoke sagde, at han nok var lige så dygtig.
Kongen tvang ham da til at vise en prøve.
Han skulle stå på ski ned ad Kullen, nogle klipper på Skånes kyst.
Alle troede, at det ville være døden for Palnatoke.
Klipperne er stejle og går lige ned i havet. Palnatoke bandt skiene på fødderne, tog en stok

i hænderne og stod i susende fart ned ad klippen.
Og han havde held med sig!
Da han var kommet et stykke ned, knækkede skiene.
Den vilde fart standsede, men skiene røg videre og ud i havet.
Der fandt man dem og bragte dem til kongen.

Kongen blev glad, da han så de knækkede ski.
Så måtte Palnatoke da være død!
Men et par timer efter dukkede Palnatoke op, og så var kongens
glæde forbi.

Kong Haralds søn

Det var klart, at Palnatoke var vred på kongen: Kongen var skyld i hans farbror Åges død, og kongen havde flere gange prøvet at skade Palnatoke.

Kong Haralds søn Svend var vokset op hos Palnatoke.
Han havde haft det godt og holdt meget af Palnatoke. Men Svend kunne ikke lide sin far, som aldrig havde taget sig spor af ham.
Da Svend blev 15 år, sagde Palnatoke til ham: "Du er ved at blive voksen. Nu skal du gå til din far og sige, at du vil have en del af Danmark eller tre skibe. Der skal være mænd til skibene.
Hvis du får de tre skibe, giver jeg dig tre til."

Svend gjorde, som Palnatoke havde sagt. Kong Harald ville ikke give ham noget land og heller ikke tre skibe.
Efter lang snak gav han ham dog de tre skibe og tænkte:
Så kan det også være nok!

Svend fik tre skibe til af Palnatoke.
Med de seks skibe gav han sig til at plyndre og hærge rundt på de danske kyster.

Næste år gik Svend igen til kongen.
Palnatoke havde rådet ham til at sige: "Nu vil jeg have seks skibe af dig, og jeg går ikke, før jeg har fået dem." Sådan sagde Svend.
Kongen svarede:

"Du er mere fræk, end du er klog. Du og dine mænd burde hænges!"
Men enden blev, at Svend fik de seks skibe. Så havde han 12.
Han blev ved at hærge og plyndre - dog andre steder end sidste år.

Om vinteren boede Svend hos Palnatoke.
Om foråret sejlede han med alle sine skibe til kongens gård.
Han sagde: "Nu vil jeg have 12 skibe."
"Kongen blev rasende og skældte ud:"
"At du vover at komme her for mine øjne! Det ville være min ret, hvis jeg lod dig straffe som en tyv og en røver. Du ødelægger jo mit land!"
"Du må give mig, hvad jeg ønsker," svarede Svend, "eller det bliver til kamp lige på stedet!"
Så fik Svend de skibe, han ville have. Da han kom hjem, sagde Palnatoke:
"Nu varer det ikke længe, så bliver der kamp.
Jeg skal nok hjælpe dig. Så får vi se, hvem der er konge, når kampen er forbi."

Svend gav sig nu til at røve og hærge værre end før.
Mange af dem, som det gik ud over, flygtede til kongen.
De klagede over Svend og sagde: "Vi har aldrig fred, hverken dag eller nat.
Kongen må hjælpe os." Kongen havde været vred på Svend længe.
Nu blev han endnu mere vred.

Nu skulle det være slut med Svends frækhed!

Kongen rustede 50 skibe. Han og Svend mødtes ved Bornholm.
Men det var aften og mørkt. De kunne ikke se at kæmpe.
Begge parter lagde deres skibe for anker og ventede.

Solen stod op. Kampen begyndte.
Hele dagen stod kampen på. Det gik kong Harald bedst.

Svends skibe lå nu inde i en vig. Det blev aften, og Harald lagde sine skibe i en række uden for vigen. Han mente, at nu ville han nok vinde næste dag.

Palnatoke kommer

Men sent den aften kom Palnatoke med sine skibe. Han lagde til og gik helt alene op i land.

Et stykke inde i skoven så han skæret af et bål. Han listede hen mod det og hørte stemmer.
Han kunne kende kong Haralds og Fjølnes stemmer.
De sad med deres mænd om bålet og varmede sig.

Palnatoke listede sig endnu nærmere. Han så kongen, som lå på knæ ved bålet.
Han vendte ryggen til Palnatoke. Palnatoke lagde en pil på sin bue, sigtede og skød.

**Pilen ramte kongen i bagdelen og gik gennem hele hans krop.
Han var død på stedet. Hans mænd fór op. Hvordan var det sket?**

**Fjølne tog pilen og gemte den. Der var guldtråd om den.
Den var let at kende. "Det er en skændig måde at dø på," sagde han,
"ikke en død for en konge. Lad os sige, at han døde i kampen i dag."**

**Det blev de enige om. Palnatoke gik videre gennem skoven.
Han kom til den del af vigen, hvor Svends skibe lå.
Palnatoke gik om bord i Svends skib.
Der var jo ingen dér, som vidste, at Harald Blåtand var død.
"I kan vente angreb fra kong Harald og hans mænd, så snart det
bliver lyst," sagde Palnatoke til Svend, "og jeg skal nok hjælpe dig.
Det har jeg jo lovet.
Du bliver snart konge i Danmark." "Hvad skal vi da gøre?" spurgte Svend.
"Bind alle dine skibe sammen," svarede Palnatoke, "og ro lige imod
Haralds skibe nu, mens det er mørkt.
Så må vi se at komme gennem dem."**

Svend gjorde, som hans plejefar sagde.

**De af Haralds skibe, som lå i vejen, gik til bunds.
Alle Svends skibe kom ud på havet.
Kampen begyndte igen. Men hvor var Harald? Var han død?
Snart vidste alle det. Palnatoke råbte over til Haralds mænd: "Nu må I
vælge! Enten må I slås videre, eller I må tage Svend til konge og love at
være ham tro."
Haralds mænd holdt råd. De blev enige om, at de ville tage Svend til
konge.**

Men hele landet skulle vælge og hylde ham. Derfor blev der kaldt til møde på Viborg ting. Her kom så folk fra hele landet.

Palnatoke tog ordet og sagde: "Kong Harald er død. Det vil være rimeligt, at I vælger hans søn Svend til konge. Han har ganske vist før været hård ved jer og plyndret rundt i landet. Men han vil give alle erstatning og være jer en god og trofast konge." "Nogle sagde: "Vi vil hellere have Palnatoke til konge!" Det sagde Palnatoke nej til. Det skulle være Svend. Svend blev så valgt til konge. Han blev kaldt Svend Tveskæg, fordi han havde et stort skæg, som var delt i to dele.

Grav-øllet

Det var skik, at når en mand var død, så holdt hans sønner et gilde til ære for ham.

Det gilde kaldte man gravøl. Kong Svend ville holde gravøl for sin far den vinter. Han indbød Palnatoke.

"Jeg kan ikke komme til vinter," sagde Palnatoke, "jeg har lige fået at vide, at min svigerfar, den skotske jarl, er død. Jeg er nødt til at drage til Skotland og blive der et stykke tid."

Det blev Svend Tveskæg ked af. Han ville gerne have sin gode ven og plejefar med til gravøllet. Svend kunne jo ikke vide, at Palnatoke meget nødig ville være med ved gravøllet. Der kunne man jo så let komme til at tale om, hvordan kong Harald var død. Svend ville så vente et år med at holde gravøl. Palnatoke sagde igen nej. "Jeg er ikke så rask for tiden," sagde han til kong Svends sendebud, "jeg kan ikke tage ud på rejse nu."

Kongen udsatte gravøllet endnu en gang. Den næste vinter kom der igen indbydelse til Palnatoke. Der blev sagt, at kongen ville blive meget vred, hvis Palnatoke ikke kom. Palnatoke lovede at komme. Kong Svend lod gildet forberede, så det kunne blive stort og flot.

Så kom den aftalte dag. Gæsterne kom - kun ikke Palnatoke. Hele dagen gik, han kom stadig ikke. Om aftenen samledes gæsterne i hallen for at drikke og spise. Alle fik vist deres plads. Kongen lod den fineste plads stå til Palnatoke. Det var lige over for hans egen plads. Palnatoke var da også på vej. Men han kom ikke alene. Han havde sin gode ven Bjørn fra England med og desuden 100 mænd. De trak ikke deres skibe op på land, men lod dem

ligge for anker i fjorden med forstavnene udad og årerne parat.
De skulle kunne komme hurtigt af sted. Kong Svend bød glad
Palnatoke velkommen, og han og hans mænd fik plads i hallen.

Man spiste og drak, og alle var glade. Midt i det hele listede Palnatokes
farbror Fjølne sig hen til kongen.

Han hviskede ham noget i øret. Hvad han hviskede, ved man ikke.

Men han har nok sagt sådan noget som: "Skal vi ikke lade den pil, der
dræbte kong Harald, gå rundt mellem gæsterne? Så kan vi måske få at
vide, hvem der skød den af." Kong Svend blev alvorlig og nikkede.

Fjølne tog nu en pil frem. Der var guldtråd på.

Den blev båret rundt i hallen, og alle blev spurgt: "Kender du den pil?"

Først blev den båret frem for kongen og alle, der sad ved siden af ham.

Ingen kendte pilen. Så blev den vist for Palnatoke.

Han svarede højt og klart: "Skulle jeg ikke kende min egen pil?"

Giv mig den!" Alle råbte op, men kongens stemme lød højt over de
andres: "Hvornår så du den pil sidst?" Palnatoke sagde: "Jeg plejer at
svare dig, når du spørger mig.

Jeg så den sidst, da den fløj fra min bue, og jeg skød din far."

"Op!" råbte kong Svend, "grib Palnatoke og hans nænd.

Nu er vores venskab forbi!" Alle sprang op.

Palnatoke greb sit sværd. Han løftede det og huggede sin farbror Fjølne

ned. Men ingen af kongens mænd ville slås med ham, så afholdt var han.

Palnatoke og hans ven Bjørn kunne roligt gå ud af hallen, og deres
mænd med dem.

Da de kom ned til skibene, blev de klar over, at en af Bjørns mænd ikke
var med. "Lad os skynde os om bord," sagde Palnatoke, "én mand må
vi regne med at miste."

"Det ville du ikke sige, hvis det var en af dine egne mænd, som ikke var
med," svarede Bjørn; han løb tilbage til hallen, og Palnatoke fulgte efter.

I hallen så de Bjørns mand. Folkene kastede bold med ham.

Bjørn greb ham og bar ham ud. Men han var død.

De gik så om bord i deres skibe og sejlede til England

Jomsborg

På Tysklands nordkyst boede der på den tid nogle folkestammer, som blev kaldt venderne.

De sejlede til de danske kyster og røvede og plyndrede. Og hvis der kom skibe med varer sydfra, kunne de ikke sejle i fred for venderne.

Det fortælles, at Harald Blåtand havde erobret et stykke land fra dem. Her byggede han en borg, hvor en flok tapre krigere kom til at bo. Kriegerne skulle holde styr på venderne, så de ikke mere plyndrede i Danmark.

Borgen blev kaldt Jomsborg.

Et andet sagn fortæller, at det var Palnatoke, som byggede borgen.

Det gik sådan til:

Efter Harald Blåtands gravøl sejlede Palnatoke til England. Der fik han det sørgelige budskab, at hans kone var død. Så ville han ikke blive i England mere, men tog på vikingetog.

En sommer kom han til vendernes land for at plyndre.

Da den vendiske konge hørte, at Palnatoke var kommet, blev han bange.

Han sendte derfor bud til Palnatoke og indbød ham til gilde. Sendebudet føjede til: Hvis Palnatoke ville være ven med den vendiske konge og beskytte hans land, skulle han få den del af landet, som hed Jom.

Det tilbud tog Palnatoke imod.

Han kom til gildet hos kongen og sluttede venskab med ham. I landet Jom lod Palnatoke så bygge en stor og stærk borg. Det var Jomsborg. Foran borgen var der en havn. Den var så stor, at der kunne ligge 150 vikingeskibe i den på én gang. Havnen kunne lukkes indefra med en

jernport. Over porten var der et tårn. Fra tårnet kunne man slynge sten ned på fjender, der nærmede sig.

Der var strenge love for de mænd, som boede i borgen: Ingen kunne optages, som var yngre end 18 år eller ældre end 50. Ingen kunne optages, som nogen sinde var veget for en ligemand. Alle skulle leve som gode brødre og holde fred med hinanden. Hvis en blev dræbt, skulle de andre hævne hans død. Ingen kvinde måtte komme ind på borgen. Ingen måtte være borte fra borgen mere end tre dage, uden at Palnatoke havde givet lov. Alt bytte skulle føres hjem til borgen og deles lige. Ingen måtte vise sig bange, hvor sort det end så ud.

Alle skulle altid tale sandt og være til at stole på.

Nu boede Palnatoke på Jomsborg med sine mænd.
Mange tapre vikinger sluttede sig til dem.
Hver sommer tog de på vikingetog vidt omkring.
De blev kaldt jomsvikinger, og ingen kunne måle sig med dem.

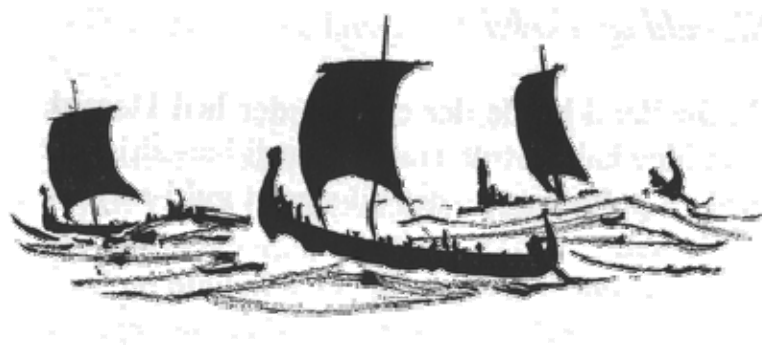
Sigvald og Torkil

På Sjælland boede der en jarl, der hed Harald. Han blev kaldt Strut-Harald, fordi han altid gik med en guldstrut - det vil sige et guldsmykke på sin hat.

Han havde to sønner, der hed Sigvald og Torkil. De fik lyst til at drage til Jomsborg og søge om optagelse dér. Deres far havde ikke noget imod det, men han ville ikke give dem og deres mænd mad med på rejsen.

"Det kan I selv skaffe jer på vejen," sagde Strut-Harald, "hvis I ikke kan det, må I hellere blive hjemme!"

De sejlede så af sted i to skibe og med 100 mænd, men uden mad. På vejen sejlede de ind til Bornholm og plyndrede nogle gårde. Byttet slæbte de ned til deres skibe, og så sejlede de videre til Jomsborg.

Her kastede de anker lige uden for havneporten. Vagten meldte Palnatoke, at der var kommet fremmede skibe. Palnatoke gik med et stort følge ud til tårnet over havneporten.

Skibene var store og gode, kunne han se.
En mand i rød kjortel stod foran i det ene skib. Det var Sigvald.

Sigvald hilste og sagde:

"Vi er Sigvald og Torkil, sønner af Strut-Harald. Det er vores ønske, at vi og de af vores folk, som I finder gode nok, må blive optaget på Jomsborg." Palnatoke holdt råd med sine mænd og sagde så:

"I er blevet godt omtalt af dem, der kender jer. Hvis I vil være hos os, må I først kende vores love."

Han fortalte dem om jomsvikingernes love.

De to brødre sagde, at de ville holde dem. Palnatoke lod så porten lukke op. Skibene sejlede ind. Sigvalds og Torkils mænd blev prøvet. De 50 fandt man så stærke og modige, at de kunne optages i Jomsborg. De andre 50 blev sendt hjem. Sådan blev Sigvald og Torkil og 50 af deres mænd jomsvikinger. Snart syntes alle, at efter Palnatoke var de to brødre de mest tapre af dem alle.

Vesete og hans sønner

På vejen til Jomsborg havde Sigvald og Torkil jo plyndret nogle gårde på Bornholm. De gårde tilhørte den rige og mægtige Vesete. Han blev vred, da han hørte, hvad Strut-Haralds sønner havde gjort. Han drog til kong Svend og fortalte det. "Gå selv til Strut-Harald og få erstatning," sagde kongen. Det gjorde Vesete, men Strut-Harald svarede: "Jeg vil ikke erstatte noget. De trængte vel til mad." Da kong Svend senere traf Strut-Harald, sagde han: "Du burde nu give erstatning." Men Strut-Harald var ligeglad. Han sagde igen: "Ja, men de trængte vel til mad." Så må du finde dig i, at Vesete og hans sønner selv tager erstatning," sagde kongen, "jeg tror, du vil komme til at fortryde, at du ikke gav dem den af dig selv." "Det skal jeg nok klare," sagde Strut-Harald, "jeg er ikke bange for Vesete og hans sønner." Nu sagde Vesete og hans sønner, at de selv ville tage deres erstatning. Det havde kongen jo næsten givet dem lov til. Med tre skibe og 400 mænd drog de til Sjælland og plyndrede på Strut-Haralds bedste gårde.

Så blev Strut-Harald ked af, at han ikke havde givet erstatning. Han spurgte kongen, hvad han skulle gøre.

"Det må du selv klare," svarede Svend, "du har selv været ude om det."

Strut-Harald drog så med 10 skibe til Bornholm og plyndrede endnu værre, end Vesete havde plyndret hos ham. Godt tilfreds sejlede han hjem. Vesete gik nu til kongen og sagde: "Hvis det bliver ved, vil det blive til manddrab mellem Strut-Harald og mig. Og så kan det blive til kamp i hele landet. Du må tage dig af det! Vi er jo begge dine mænd, og det bliver jo længer jo værre." "I skal begge to komme til ting på Isøre," svarede kongen, "og så må I se at blive enige. Er der en af jer, der ikke vil, så skal han være fredløs." Med den besked drog Vesete så hjem.

På Isøre ting

Dagen kom, da tinget skulle holdes. Kong Svend drog til Isøre med 50 skibe. Nu skulle striden mellem Strut-Harald og Vesete være slut.

Strut-Harald kom med 20 skibe, men Vesete kun med tre. Hans sønner var ikke med.

De hed Sigurd og Bue den Digre, det vil sige "den tykke". De havde været på vikingetog hele den sommer.

Da de kom hjem, hørte de, at Strut-Harald havde plyndret deres fars gårde, og at der skulle være ting på Isøre.

De sejlede så med alle deres 20 skibe til Sjælland og lagde til nær Strut-Haralds største gård. Der brød de ind i det hus, hvor han gemte sine skatte. De slog hans skatmester ihjel og tog hans bedste ting: to kasser med guld. De tog hans fineste tøj, også hatten med guldstrut på. Og så sejlede de til Isøre.

Om aftenen så folk på tinget de 20 skibe komme ude på havet. Skibene lagde til land. Bue den Digre, Sigurd og deres mænd gik op mod tingpladsen. Alle bar våben.

Bue den Digre havde taget Strut-Haralds fine tøj på. På hovedet havde han hatten med guldstrut. I hænderne bar han de to kasser med guld. Bue gik hen til Strut-Harald og sagde: "Kom og tag dit fine tøj og de to kister, hvis du tør! Du har gjort os meget skade, og jeg vil slås med dig!"

Men kong Svend ville have fred nu. "Det må ikke komme til kamp nu," sagde han. De gik så alle ind på, at han skulle afgøre striden. Kong Svend sagde: "Du kan beholde de to kister med guld, Bue, og I skal have så meget gods af Strut-Harald, at I har fået fuld erstatning. Men Strut-Harald skal have sit tøj tilbage. Han skal ikke se dig gå rundt i sit fine tøj. Og han skal have fuld erstatning for de gårde, I har plyndret."

Så sagde kongen også, at Bues bror Sigurd skulle have Strut-Haralds datter Tove til kone. Kongen tænkte nemlig: Hvis de bliver i familie, vil de nok holde fred.

Det bryllup blev så aftalt. Det blev holdt på Strut-Haralds gård. Og så rejste Vesete hjem med Bue, Sigurd og Tove.

Bue og Sigurd drager til Jomsborg

Nogen tid efter fik også Bue og Sigurd lyst til at slutte sig til jomsvikingerne. De drog af sted med to skibe og 100 mænd. Det var lige så mange, som Strut-Haralds sønner havde haft med til Jomsborg. Bue og Sigurd ville ikke stå tilbage for dem.

De kastede anker foran havneporten. Palnatoke og Strut-Haralds sønner gik ud til tårnet over porten. Bue fortalte deres navn og ærinde. Sigvald spurgte: "Hvordan står det til mellem jer og min far?"

"Kongen har dømt os imellem. Striden er forbi," svarede Bue. Porten blev lukket op, og de to skibe kom ind. Deres mænd blev prøvet. 80 af dem fik lov at blive. Resten måtte sejle hjem. Bue og Sigurd blev hurtigt venner med de andre vikinger. Om vinteren sad de hjemme på borgen. Hver sommer var de på vikingetog. Der har aldrig været bedre kæmper end jomsvikingerne. Mange mente, at Bue den Digre var den stærkeste og tapreste.

Palnatokes sønne-søn

På Palnatokes store gård på Fyn boede hans søn. Han var gift med en datter til Vesete. De fik en søn, der blev kaldt Vagn. Vagn voksede op til en vild og hidsig fyr. Kun hans morbror Bue kunne styre ham. Vagn havde derfor ofte boet hos ham på Bornholm. Da Vagn var 12 år, var han så stærk, at ingen på hans fars gård kunne måle sig med ham. Han var så trodsig og voldsom, at hans far slet ikke vidste, hvordan han skulle styre ham. Så gav hans far ham to skibe og 100 mænd - det var alle unge mænd mellem 18 og 20 år. Vagn begav sig straks til Jomsborg. En tidlig morgen, netop da solen stod op, var han ved havneporten.

Palnatoke og de andre høvdinge gik ud i tårnet for at spørge, hvem han var. "Jeg er Vagn, søn af din søn, Palnatoke," svarede Vagn, "så du kender mig. Jeg er kommet for at blive optaget hos jer. Hjemme vil de ikke mere have mig!" "Jeg vil råde til," sagde Bue, "at vi ikke tager imod ham. Jeg kender ham. Han er vild af sind." Strut-Haralds sønner sagde det samme: "Vi ser helst, at han ikke kommer i flok med os. Men du må bestemme det, Palnatoke."

Palnatoke spurgte: "Hvor gammel er du, sønnesøn" "Jeg vil ikke lyve mig ældre, end jeg er," sagde Vagn, "jeg er 12 år."

"Så kan du ikke blive optaget hos os," sagde Palnatoke, "for efter vores lov skal en jomsviking være over 18 år."

"Hvis jeg nu er lige så voksen og tapper som en på 18 år, så bryder I ikke loven ved at optage mig. Jeg vil slås med dig, Sigvald, søn af Strut-Harald! Kom herud med to skibe og 100 mænd. Så skal vi se, hvem der klarer sig bedst! Hvis du ikke vil, Sigvald, så er du så fejsk som et usselt kryb!"

Sigvald var nødt til at sige ja. Han lod to skibe gøre rede og sejlede ud med 100 mænd.

Vagn angreb med det samme. Han og hans mænd lod sten regne ned over Sigvalds mænd. De kunne ikke gøre andet end holde sig i ly bag deres skjolde. Da Vagn ikke havde flere sten, sendte han pile imod dem, og så blev der kamp, sværd mod sværd. Vagns mænd gik så hidsigt på, at Sigvald og hans mænd trak sig tilbage til stranden. Vagn var lige i hælene på dem. Vagns mænd brugte igen sværd og økser, og de trængte Sigvalds mænd helt op til Jomsborgs mure.

Palnatoke bad nu, at kampen skulle standse. "Nu ved vi, hvordan Vagn er," sagde han, "han og hans mænd er stærke og tapre. Vi bør optage dem hos os."

Og så blev Vagn jomsviking. Det siges, at fra den tid blev han lige så venlig og mild i fred, som han var vild og voldsom i kamp.

Palnatokes død

Tre år efter blev Palnatoke syg. Han anede, at han skulle dø. Derfor sendte han bud efter den vendiske konge. Han kom. Palnatoke sagde til ham: "Jeg tror, at denne sygdom bliver min død. Det kan man jo også vente efter min alder. Jeg vil råde jer til, at I snart bestemmer, hvem der skal være høvding her på Jomsborg efter mig." "Hvem mener du er bedst?" spurgte kongen. "Her er mange stærke og tapre mænd," svarede Palnatoke, "Bue og Vagn er nok de tapreste i kamp, men ingen af dem

egner sig til at være høvding. De er for stive af sind. Men Sigvald er klog. Han kan dømme, hvis nogle bliver uenige. Han vil være en god høvding."

"Dine råd har altid været gode," sagde kongen, "og jeg vil også følge dem nu."

Nu bad Palnatoke kongen og jomsvikingerne om, at de ville tage sig godt af Vagn. Palnatoke var kommet til at holde meget af ham. Kort efter døde Palnatoke.

Svend Tveskæg bliver taget til fange

Sigvald blev nu høvding på Jomsborg. Det varede ikke længe, så holdt man ikke lovene helt så nøje som før. Det skete, at kvinder boede nogle dage på borgen. Det skete også, at vikingerne var borte i længere tid end tre dage.

Engang var Sigvald på besøg hos den vendiske konge. Han ville gerne giftes med kongens ældste datter Astrid. Kongen sagde: "Så må du først skaffe mig fri for at betale skat til den danske konge, Svend Tveskæg. Tag ham til fange og bring ham her til Venden."

Sigvald var ikke glad for den besked, men han ville meget gerne have Astrid til kone. Han sejlede derfor om foråret til Sjælland med tre skibe og 300 mænd og lagde til nær ved kongens gård.

Sigvald lagde skibene i række ud fra land og lod dem binde sammen. Kun det inderste skibs bagstavn lå helt ind til land. Hans eget skib lå yderst. Årerne lå parat, så de kunne komme afsted i en fart.

Så sendte Sigvald et bud op til kongen. Budet sagde:

"Sigvald er kommet for at tale med dig om en meget vigtig sag. Men han er syg. Han kan ikke gå fra sit skib. Derfor beder han dig, om du vil komme ned til hans skib."

Kongen rejste sig og gik ned til stranden. Han havde mange mænd med, men kun 30 fik lov til at følge ham ud på det første skib. Kun 20 måtte gå med ud på det andet. Kun 10 måtte følge ham ud på Sigvalds skib.

Sigvald lå i sengen og så meget syg ud. Et skind var trukket helt op til hans næse.

"Bøj dig ned over mig, herre, så du bedre kan høre, hvad jeg siger," hviskede Sigvald, "min stemme er meget svag nu." Svend Tveskæg bøjede sig ned over Sigvald.

Men så greb Sigvald ham med armene om hals og ryg og holdt ham fast. Nu var han ikke syg og svag længere. Hans stemme var også god nok. Han råbte til sine mænd, at de skulle ro af alle kræfter. Og det gjorde de!

De førte kongen med sig til Jomsborg. Der havde de ordnet et bryllup for ham med den vendiske konges anden datter Gunhild. "Det var derfor, vi ville have dig hertil," sagde Sigvald, "Gunhild er den smukkeste og bedste kvinde, jeg kender." Så ville Svend Tveskæg da gerne giftes med hende. "Så må du lade hendes far være fri for at betale skat til dig," sagde Sigvald. Nej, det ville Svend Tveskæg ikke. "Så overgiver jeg dig til den vendiske konge," sagde Sigvald. Det brød kongen sig jo ikke om. Han gav efter og lovede, at den vendiske konge måtte holde op med at betale skat til ham.

Brylluppet blev holdt med stor pragt. Ganske vist syntes Svend Tveskæg, at hans brud ikke var nær så smuk som søsteren Astrid. Men hun blev samme dag gift med Sigvald. Svend Tveskæg måtte også betale en stor sum i løsepenge til jomsvikingeme. Han måtte betale lige så meget guld og dobbelt så meget sølv, som han vejede.

Han havde ærgret sig så meget over at være fange på Jomsborg, at han var blevet en hel del tyndere og lettere. Men så meget guld og sølv, som han vejede - det havde han ikke.

Danske kvinder samlede da sammen, hvad de ejede af armringer og andre smykker. På den måde fik de kongen fri.

Svend Tveskæg ville sige kvinderne tak. Derfor gav han den lov, at nu skulle kvinder have lige så meget i arv efter deres far og mor, som mænd fik. Sådan havde det ikke været før.

Men Svend var vred. Han kunne ikke glemme, hvordan Sigvald havde narret ham. Hvordan skulle han hævne sig? Det lod sig gøre næste vinter.

Store løfter

Strut-Harald døde. Hans sønner var på Jomsborg, og derfor holdt kongen gravøl for ham. Det skulle jo være et stort gilde efter en så fornem mand. Hans sønner kunne så komme, når tiden nærmede sig.

Jomsvikingerne tænkte på, om de nu kunne stole på kongen? De kom næsten alle sammen, så de kunne hjælpe hinanden. 170 skibe var det.

Der var nok af god mad og stærke drikke. Alle kom i godt humør og snakkede mere og højere, end de plejede. Kong Svend mærkede det, og så sagde han:

"Når så mange raske mænd er samlet, er det en gammel skik, at man giver et løfte om en stor dåd. Jeg lover nu, at inden tre vintre er gået, vil jeg erobre England og jage den engelske konge ud af sit land." Alle syntes, at det var et godt løfte. Svend Tveskæg ventede nu på, at jomsvikingerne skulle love noget, der var endnu sværere. Noget, som kunne blive deres død.

Han kom ikke til at vente længe. Sigvald rejste sig nemlig op og sagde:

"Jeg lover, at jeg inden tre vintre vil erobre Norge og jage den norske hersker Hakon Jarl ud af landet. Hvis jeg da ikke slår ham ihjel."

"Og jeg vil følge min bror Sigvald," råbte Torkil, "og ikke flygte, så længe han kæmper." "Det var vel talt af jer begge," sagde Svend Tveskæg, "og hvad vil I love, Sigurd og Bue? Jeg ved, at I vil sige noget lige så mandigt." "Vi følger Sigvald og vil ikke flygte, så længe halvdelen af vore mænd er i live," svarede de. Kongen roste også dem og sagde så til Vagn: "Det er din tur nu. Vi er meget ivrige efter at høre, hvad du vil love." Vagn lovede det samme som Sigurd og Bue, men føjede til: "Og så vil jeg gifte mig med Ingeborg, datter af den norske høvding Torkil Lejre, selv om han ikke vil have det. Ham vil jeg slå ihjel." Kongen roste dem igen for deres store løfter. I sit stille sind var han godt tilfreds med sin list. Han troede ikke, de ville kunne holde deres løfter.

Næste morgen var jomsvikingerne da også meget kede af deres løfter. Men de måtte jo holde dem, og det var nok klogt at gøre det med det samme. Hakon Jarl i Norge skulle intet vide. Så snart gildet var forbi, stak de i søen. De kom til Norge julenat.

Jomsvikingerne i Norge

De tog straks fat på at plyndre og hærge langs kysten. Rygtet om dem bredte sig mod nord til Hakon Jarls gård.

Hakon Jarl rustede sine skibe og lagde sig på lur i en fjord. Jomsvikingerne sejlede imens videre langs kysten og tog, hvad de havde lyst til af kvæg og gods.

Engang havde Vagn lagt til ved en ø. Han og hans mænd gik i land. Der så de en mand komme gående. Han drev nogle køer og geder foran sig. "Tag det kvæg!" sagde Vagn til sine mænd. "I kunne fange mere end mine sølle dyr," sagde bonden, "for I må jo være store krigere, når I kommer her med skjold og sværd. I må hellere fange bjørnen, hvis I kan. Den sover i sit hi."

"Hvad er det for en bjørn, du taler om?" spurgte Vagn.

"Den bjørn, som snart vil æde jer alle sammen, hvis I ikke først gør det af med den," svarede bonden. "Hakon Jarl, mener du! Hvor er han?" "I en fjord lige nord herfor. I kan overraske ham der, hvis I vil. Han har kun ét skib og få mænd." Vagn lod dette gå videre til de andre vikinger. De sejlede straks nord om øen til fjorden.

At Hakon Jarl lå i fjorden, var rigtigt. Men han havde mange flere skibe, end bonden havde sagt. Der var nok tre norske skibe for hvert et af jomsvikingerne. Kampen begyndte straks, og den blev hård. Først slyngede de store sten mod hinanden. Så skød de med bue og kastede spyd. Vagn var ved at bryde igennem rækken af norske skibe. Så lagde Hakon Jarls søn Erik sit skib lige over for hans. Der blev den hårdeste kamp.

Vagn og en af hans mænd, der hed Aslak, sprang over på Eriks skib. De gik frem langs hver sin ræling. De ryddede næsten Eriks skib for mænd. Vagn sprang nu tilbage på sit eget skib. Men Aslak kom for sent. En af Eriks mænd kastede en ambolt imod ham. Den ramte hans hoved, og han faldt død om. Det stod også dårligt til på de andre norskeskibe, og det så ud til, at jomsvikingerne ville vinde. "Det er svært at slås med disse mænd," sagde Hakon Jarl, "de overgår alle andre." Nordmændene trak sig lidt tilbage. Der blev nu et ophold i kampen.

Hakon Jarl får hjælp

Hakon Jarl gik i land og ind i skoven. Han fandt en åben plads. Her gav han sig til at bede til en trolldheks, som plejede at hjælpe ham, når han var i nød. Hun hed Hørde-Trold.

Men hun lukkede sine ører for ham. Han lovede hende gode ofre: kvæg og guld. Hun syntes ikke at ville svare. Han lovede at ofre et menneske. Han sagde navnene på nogle af sine trælle. Det hjalp ikke.

Hakon Jarl blev mere og mere ilde til mode. Han tilbød nu at ofre sin yngste søn, der var 7 år. Han syntes, hun sagde ja, og drengen blev ofret. Hakon Jarl gik ned til skibene. "Nu ved jeg, vi vil sejre," sagde han, "Hørde-Trold vil hjælpe os, som hun plejer."

Kampen begyndte igen. Pludselig blev himmelen helt mørk. En storm med lyn, torden og hagl brød løs.

Jomsvikingerne syntes, at stormen var som en trolddom. Deres våde tøj blev koldt som is. De fik hagl lige i ansigtet, så de intet kunne se.

De syntes også, at de midt i uvejret så troldkvinder. Pile fløj fra deres hænder. Nordmændene gik nu på af al kraft. Mange jomsvikinger faldt. De andre var hårdt trængt.

Sigvald råbte: "Nu vil jeg flygte og alle mine mænd med mig! For nu kæmper vi ikke med mennesker, men med trolde!" Han vendte sit skib og sejlede ud af fjorden. Mange skibe fulgte efter.

Hakon Jarls mænd sprang over på Bues skib. En af dem gav Bue et hug, der skar hage og læber af ham. "Det var et godt hug," sagde Bue, "men nu vil pigerne på Bornholm nok ikke synes om at kysse mig."

Han greb to kister, han havde. De var fulde af guld. Han tog en under hver arm.

"Over bord, alle Bues mænd," råbte han og sprang i havet. Ingen så ham siden. Mange af hans mænd faldt. Andre sprang overbord. Det var nu helt sikkert, at jomsvikingerne havde tabt.

Men Vagn og hans mænd blev ved at kæmpe.
Hakon Jarls skibe lå rundt om dem. Hans mænd kastede spyd og skød pile på Vagns mænd.
Men om bord på Vagns skib kunne de ikke komme. Det blev nat.
I mørket listede Vagn og hans mænd sig fra borde og i land.
De troede, de var på fastlandet, men de var på en lille ø.

Da det blev lyst, så Hakon Jarls folk dem. De gjorde ikke modstand, da de blev taget til fange, så syge var de af kulde og sår. Alle blev bundet og sat i en række på en lang træstamme.

Slutning

Dér sad de så og ventede. At de skulle dø, var sikkert nok. Men Hakon Jarl gav sig god tid. Hans folk skulle først spise. Og så skulle de dele jomsvikingerne gods og våben.

Hakon Jarl ville nu se, om jomsvikingerne var så modige, som det blev sagt.

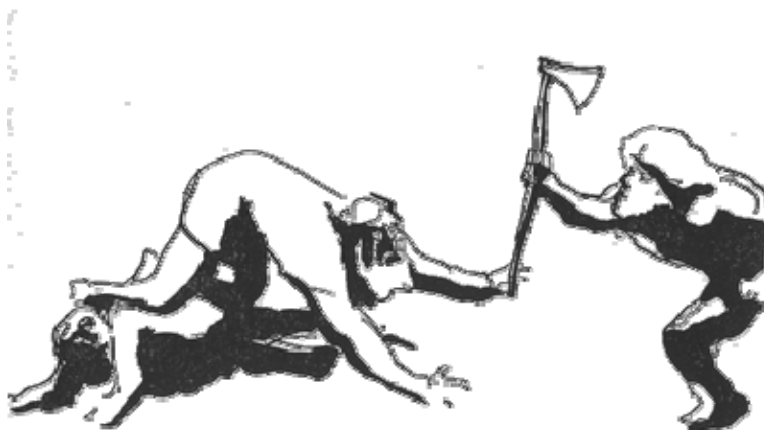

Den norske høvding Torkil Lejre tog sin økse i hånden og gik hen til den jomsviking, der sad yderst. "Hvad synes du om at dø?" spurgte Torkil. "Ikke ilde," svarede han, "min far døde også." Torkil huggede hovedet af ham. Den næste blev spurgt om det samme og svarede:

"Jeg ville være en dårlig jomsviking, hvis jeg var bange. Vi skal jo alle dø." Også han mistede livet. Den tredje svarede: "Jeg vil hellere dø med ære end leve videre med skam, som du kommer til, Torkil Lejre."

Torkil huggede i en fart hovedet af ham. Og de næste svarede lige så roligt og modigt som de første.

Da Torkil kom til den syvende, trådte Hakon Jarls søn Erik frem. Han tilbød denne jomsviking fred, og det tog han imod. Det var Bues søn, en tapper ung mand. Torkil Lejre sagde: "Du vil måske give fred til resten? Der er dog én, jeg vil slå ihjel, og det er Vagn. Han har lovet at gifte sig med min datter og dræbe mig."

Han sprang nu frem mod Vagn. Men en af jomsvikingerne kastede sig på jorden mellem dem. Torkil faldt over ham og tabte øksen. Vagn greb den og dræbte Torkil. "ViI du tage imod fred nu?" spurgte Hakon Jarls søn Vagn. "Ja, hvis det gælder os alle," svarede Vagn. Og sådan blev det.

Hermed ender historien om jomsvikingerne. De få, der var i live, tog hjem til deres gårde. Sigvald sejlede hjem til Sjælland. Hans kone Astrid modtog ham med et varmt bad. Det kunne han jo nok trænge til efter den lange rejse. "Men hvorfor har du ingen sår?" spurgte hun, "din hud er jo så hel, at man kunne lave en sæk af den til at gemme hvedemel i." Vagn blev i Norge en tid. Han drog til Torkil Lejres gård og giftede sig med hans datter Ingeborg, som han havde lovet. Så rejste han med hende til sin gård på Fyn.

Sigvald holdt altså ikke sit løfte om at jage Hakon Jarl ud af Norge. Svend Tveskæg havde mere held med sit løfte om at erobre England. Han var på flere tog dertil. Nogle af de jomsvikinger, som endnu levede, hjalp ham. Ved sin død var han konge i både Danmark og England.